

### Dotaz

Obracíme se na Komisi se žádostí o stanovisko k otázce, jak počínaje dnem 1.1. 2001 aplikovat § 183b odst. 1 obchodního zákoníku v těch případech, kdy akcionář již před datem 1.1.2001 získal takový podíl na hlasovacích právech, který z něj po tomto datu činí ovládající osobu (podle § 66a odst. 5 obchodního zákoníku), a v současné době hodlá svůj podíl na hlasovacích právech dále zvyšovat. Pro názornost uvádíme příklad akcionáře, jenž disponuje 48% hlasovacích práv na společnosti a rozhodl se svůj podíl zvýšit (a) na 48,1%, (b) 51%, (c) 68% hlasovacích práv na společnosti. Ve kterých případech mu vznikne povinnost učinit nabídku převzetí při ovládnutí cílové společnosti ve smyslu § 183b odst. 1 obchodního zákoníku ve znění účinném od 1.1.2001?

### Odpověď

Novelizace zákona č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník ve znění pozdějších předpisů (dále jen „obchodní zákoník“), provedená zákonem č. 370/2000 Sb., s účinností od 1.1.2001 v § 183b nově vymezila pojem a podmínky povinné nabídky převzetí účastnických cenných papírů a ve vazbě na § 66a snížila první práh vzniku povinnosti učinit nabídku převzetí (dříve veřejný návrh smlouvy o koupi akcií). Ustanovení § 66a odst. 5 obchodního zákoníku zakládá vyvratitelnou právní domněnku ovládnutí společnosti již při dosažení 40% podílu na hlasovacích právech. Prokáže-li se splnění znaků ovládnutí v obecné definici obsažené v § 66a odst. 2 obchodního zákoníku, může podíl na základním kapitálu nebo hlasovacích právech zakládající ovládnutí společnosti, a tedy povinnost učinit nabídku převzetí klesnout dokonce pod tento práh (srov. k tomu zvláštní právní stanovisko Komise).

Článek VIII. bod 28 sedmé části citované novely č. 370/2000 Sb. (Přechodná ustanovení) zbavil povinnosti učinit nabídku převzetí osoby, které v důsledku změny zákonné úpravy splnily ke dni 1.1.2001 podmínky vzniku této povinnosti, ač takovou povinnost do 31.12.2000 neměly. Okolnost, že někdo získá účinkem novely kvalifikované postavení ovládající osoby, tedy sama o sobě nezakládá povinnost učinit nabídku převzetí.

Zákonodárce v přechodných ustanoveních pominul otázku následného zvyšování míry ovládnutí a byl v tomto ohledu skoupější než při formulaci obdobné přechodné úpravy doprovázející zavedení § 183b do obchodního zákoníku novelou v roce 1996. Bod 7 článku II zákona č. 142/1996 Sb. tehdy stanovil, že pokud měl akcionář ke dni účinnosti novely podíl na veřejně obchodovatelných akciích společnosti v rozsahu zakládajícím povinnost učinit veřejný návrh smlouvy o koupi akcií podle § 183b, nebyl povinen veřejný návrh smlouvy o koupi akcií učinit, *ledaže po nabytí účinnosti zákona nastaly předpoklady zakládající vznik povinnosti podle § 183b.*

I bez opory obsažené v textu novely z roku 1996 ovšem nelze při výkladu § 183b odst. 1 obchodního zákoníku ve znění po 1.1.2001 dojít k jinému závěru, než že povinnost učinit nabídku převzetí spojuje zákon pouze s těmi transakcemi (např. nabytí akcií, uzavření dohody o výkonu hlasovacích práv apod.), v jejichž důsledku akcionář dosáhne nebo překročí prahy v zákoně uvedené. Nerozhoduje přitom, zda se ocitl v zákonem kvalifikovaném postavení ovládající osoby ipso iure dne 1.1.2001 nebo až později následkem určitého právního jednání.

**Zvýší-li tedy akcionář, který se stal ovládající osobou v důsledku legislativní změny definice ovládnutí ke dni 1.1.2001, svůj podíl na hlasovacích právech cílové společnosti po datu 1.1.2001, založí tím pro sebe povinnost učinit nabídku převzetí pouze za předpokladu, že naplní znaky hypotézy normy obsažené v § 183b odst. 1 obchodního zákoníku ve znění novely, to znamená pokud při určité transakci dosáhne nebo překročí práh dvou třetin a dále tří čtvrtin hlasovacích práv na cílové společnosti.**

V dotazu zmiňovaný akcionář, který ke dni účinnosti zákona č. 370/2000 Sb., disponoval podílem na hlasovacích právech ve výši 48% , tedy podle názoru Komise

a) v případě získání podílu ve výši 48,1% nebude povinen učinit nabídku převzetí, protože pouhé zvýšení míry ovládnutí v tomto rozsahu povinnost učinit nabídku převzetí bez dalšího nezakládá.

**b) v případě získání podílu ve výši 51% nebude povinen učinit nabídku převzetí**, protože stejně jako pod písmenem a) pouhé zvýšení míry ovládnutí v tomto rozsahu nezakládá takovou povinnost. Skutečnost, že v daném případě dojde k překročení rozhodného podílu ve výši 50% podle úpravy účinné před novelou, tj. do 31.12.2000, postrádá s ohledem na legislativní změnu právní význam. Úprava obsažená v obchodním zákoníku před 1.1.2001 pozbyla účinnosti, a tedy schopnost vyvolat v právním řádu jakékoliv účinky (např. vznik nebo zánik povinnosti).

**c) v případě získání podílu ve výši 68% bude povinen učinit nabídku převzetí**, protože překročí práh dvou třetin hlasovacích práv rozhodný pro vznik této povinnosti podle § 183b odst. 1 obchodního zákoníku ve znění účinném od 1.1.2001.

V souvislosti s formulací shora uvedených závěrů si Komise uvědomuje určitou nerovnost plynoucí z nové právní úpravy. Novela propojila úpravu práva podnikatelských seskupení s úpravou povinné nabídky převzetí ve snaze zvýšit ochranu účastníků kapitálového trhu, zejména veřejných trhů cenných papírů. Účinky této úpravy jsou však po určitou obtížně vymezitelnou dobu vyloučeny vůči menšinovým akcionářům společností ovládaných subjektem, na který se vztahuje dobrodíní bodu 28 článku VIII sedmé části přechodných ustanovení novely.

Subjekty s podílem na hlasovacích právech mezi 40% - 49,9%, popř. nižším (viz obecnou definici ovládnutí podle § 66a odst. 2 obchodního zákoníku) totiž před novelou neměly povinnost učinit veřejný návrh smlouvy o koupi ostatních veřejně obchodovatelných akcií, jelikož nedosahovaly spodní hranice vzniku této povinnosti, tj. 50% podílu na hlasovacích právech. V důsledku novely se ve smyslu novelizované úpravy (zejména § 66a odst. 5 obchodního zákoníku) staly osobami ovládajícími, aniž jim současně vznikla povinnost učinit nabídku převzetí účastnických cenných papírů.

Tato povinnost jim vznikne nejdříve poté, kdy dosáhnou nebo překročí hranici dvou třetin hlasovacích práv podle § 183b odst. 1 obchodního zákoníku, třetí věta. Menšinové akcionáře uvedených společností tak novela znevýhodnila oproti menšinovým akcionářům těch cílových společností, jejichž akcionář (sám nebo společně s jinými osobami jednajícími ve shodě) získá podíl na hlasovacích právech umožňující mu ovládnout společnost až po 1.1.2001.

K jiným závěrům než shora popsáním však výslovná dikce novelizovaných ustanovení obchodního zákoníku ani při vědomí jejich problematických důsledků z hlediska jejich základního normativního účelu (ochrana minoritních akcionářů ve společnosti, jejíž akcie jsou přijaté k obchodování na veřejném trhu) dospět neumožňuje.

Prezidium Komise pro cenné papíry schválilo dne 27. dubna 2001.

Kontaktní osoba: Mgr. Markéta Tomášová, tel.: 21096410